

2. Якименко Ю. Особливості еволюції партійної системи України у 2004–2007 роках [Електронний ресурс] / Ю. Якименко // Політичний менеджмент. – 2008. – № 2(29). – Режим доступу до журналу: <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=83&c=2033>

Лукіна Т.І.

Чорноморський державний університет імені Петра Могили

«ЕКСПОРТ РЕВОЛЮЦІЇ» ЯК ОДИН З ПРИНЦИПІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ІРАНУ

У 1979 році відбулася Ісламська революція в Ірані, яка посилила фундаменталістську релігійну основу політики країни. Одержимий ідеєю «експорту революції» у 1981-1984 рр., Іран намагався поширити ісламську революцію в таких країнах: Бахрейн (січень, 1980 р.), Кувейт (грудень 1983 р.), відправка вартових ісламської революції в Ліван. Практика підтримки ісламських фундаменталістів дала свої результати в першій половині 1990-х рр. в Судані та Єгипті.

До середини 1980-х рр. Іран був у міжнародній ізоляції. Провал спроб «експорту революції» в треті країни, несприятливий хід війни з Іраком змусили ісламське керівництво схилитися до компромісів на міжнародній арені.

Принцип «експорту ісламської революції» виражав не тільки властиве прагнення до розповсюдження «передового досвіду», але і спробу створити єдиний антиімпералістичний і антикомуністичний ісламський фронт, підтримати бойовий ентузіазм і солідарність всередині країни, і націоналістичні домагання Ірану на лідерство в регіоні [1, с. 356].

Багато країн, які є сусідами з Афганістаном ставилися з тривогою до посилення руху «Талібан». Іран одразу обрушив на нього потік критики. Аятола Хомейні в одній зі своїх проповідей заявив таке: «По сусідству з Іраном іменем ісламу кояться дивні справи – група, знання ісламу якої нікому не відомі, вживає заходи, які не мають з ісламом нічого спільного».

Після взяття талібами Кабула Міністр Закордонних Справ Ірану А.Велаєті під час свого перебування в Середній Азії та Індії підкреслював необхідність припинення війни в Афганістані і створення коаліційного

уряду. В заяві, опублікованій Іранською інформаційною агенцією, Велаеті згадав про «нещодавне визнання пакистанських офіційних осіб, що США, Саудівська Аравія і Пакистан підтримують «Талібан», і додав, що «прихильники специфічного релігійного та етнічного угруповання не можуть нав'язувати свою волю іншим». Після переговорів Велаеті з Міністром Закордонних Справ Казахстану обидва дипломати виразили думку, що бойові дії, які продовжуються між протидіючими афганськими угрупованнями можуть «дестабілізувати ситуацію в регіоні» [2, с. 153-154].

Іран протистояв «Талібану» не тільки внаслідок конкуренції через нафто- і газопроводів. У нього були причини побоюватися, що радикальний сунітський рух може спровокувати безлади в шіїтському Ірані, особливо в Мешхеді, де гробниця імама Рези щорічно приваблює мільйони паломників. Велика кількість афганських біженців в Мешхеді можуть дати терористам потенціальне укриття, афганське населення там не зменшилося за роки перебування талібів при владі в західному Афганістані, і їх повернення залишається проблематичним. Страх перед тероризмом залишається, не дивлячись на заяву керівників «Талібан», що вони не намагаються експортувати свої принципи за межі Афганістану, і в значній мірі пов'язаний з багаторічними зусиллями саудівського уряду тих ісламських організацій в Саудівській Аравії, направлені на просування ваххабізму в Афганістан та Середню Азію для підриву ідей Ірану [3, с. 105].

На початку афганського конфлікту Іран, після приходу до влади аятоли Хомейні у 1979 р. займав різко антиамериканську позицію і був стривожений американським і саудівським впливом в Афганістані. Іран прагнув посилити шіїтську меншість в країні і надавав підтримку групам опору серед шіїтських общин Афганістану, заохочуючи об'єднання більшої їх частини в єдину партію.

Починаючи з 11 вересня 2001 року на боротьбу з режимом талібів, ворожим Тегерану, підключилися десятки країн, в тому числі і ті, які не перебувають у великій дружбі з Іраном. Мова в першу чергу йде, звичайно, про США.

На міжнародній арені Тегеран з афганської проблеми діяв рішуче і послідовно. Іран одним з перших визнав тимчасовий перехідний уряд Афганістану на чолі з Хамідом Карзаєм. Безперечною заслугою Ірану став успіх конференції в Німеччині з майбутнього Афганістану. У Токіо на конференції з фінансової допомоги Афганістану Іран також був в ряду основних спонсорів економічного відродження Афганістану. Недарма,

один з перших своїх закордонних візитів голова тимчасового афганського уряду Хамід Карзай здійснив до Тегерану [4].

Між двома країнами сплановані контакти в банківській, торгово-економічній, сільськогосподарській, соціальній та інших сферах. Так, Тегеран запропонував програму співпраці з Кабулом, що включає : державну фінансову допомогу в розмірі 500 млн доларів США, виплату зарплат кабульським вчителям протягом 6 місяців, проект автостради Мешхед-Герат. У рамках ірансько-афганського співробітництва передбачається, що комерційні структури і великі компанії Ірану візьмуть безпосередню участь у спільних ірансько-афганських проектах з відновлення зруйнованої війною економіки. Так, приватний сектор іранської економіки має намір надати Афганістану кредит в 1 мільярд доларів на реконструкцію країни.

Особливо боротьба на афганському полі проявляється в антиіранської політиці Вашингтона в Афганістані. Американський уряд звинувачує Іран у спробі дестабілізувати новий уряд в Афганістані, шляхом озброєння деяких афганських фракцій, а також в допомозі бійцям «Аль-Каїди». Мета американців чітка – чинити політичний тиск на Ісламську Республіку і завдати збитку зв'язкам Тегерана і Кабула. Однак звинувачувати Тегеран в антикабульської діяльності, значить забувати, що таліби і всі сучасні афганські проблеми виникли в результаті пакистанського експансіонізму (за згодою США), що ваххабіти, до яких зараховує себе бен Ладен, ненавидять шиїтів. Глава тимчасової афганської адміністрації Хамід Карзай назвав абсолютно безпідставними звинувачення США на адресу Тегерана.

У свою чергу, іранська влада стурбовані американською військовою присутністю на своїх кордонах. Іранський уряд відчуває, що американці діють в Афганістані, повністю ігноруючи законні інтереси своїх сусідів. Більш того, переслідуючи свої власні цілі, проти Ірану на афганському полі ополчилися і Пакистан, і Західна Європа, і Японія, також прагнуть до встановлення свого впливу в Афганістані для контролю над енергетичними ресурсами [4].

Крім Афганістану, Іран надає потужну підтримку існуючому режиму Сирії. Алавітська меншість домінує в сирійському уряді з 1970 року, коли батько нинішнього президента захопив владу. Алавіти – ортодоксальна мусульманська секта, що відноситься до шиїтів, і становить приблизно 7% населення країни, яке переважно суніти. Новий алавітський уряд був

«нассерійським» за своєю природою, що означає – світський та соціалістичний.

Сирія та Іран обидва причетні до Лівану. На початку 1980-х, після революції Хомейні, іранці намагалися збільшити свій вплив в ісламському світі, підтримуючи радикальні шіїтські угруповання. «Хезболла» була однією з них. Сирія вторглася в Ліван на боці християн, і протистояла Організації визволення Палестини. Сирія вважає Ліван історичною частиною Сирії, і сподівалася поширити свій вплив на нього. Через Іран «Хезболла» стала інструментом сирійської сили в Лівані [5].

Іран і Сирія, між тим, увійшли в довгостроковий стабільний альянс, який триває досі. У нинішньому повстанні в Сирії, Сауд і турки на додаток до американців стають все більш ворожими до режиму Президента Башара аль Ассада. Іран, у свою чергу, продовжує підтримувати сирійський уряд.

США, Ізраїль, Саудівська Аравія і Туреччина будуть прагнути послабити вплив Ірану. На сьогодні місцем блокування цього повинен бути не Ірак, де Іран вже має перевагу. Це повинна бути Сирія. І саме в Сирії потрібно зробити все можливе, щоб повалити Асада [5].

У травні 2012 року Іран вперше визнав, що направив своїх військових на допомогу президенту Сирії Асаду. Про це заявив глава Корпусу вартів ісламської революції (КВІР) бригадний генерал Мохаммад Алі Джафарі. «У зв'язку з особливою ситуацією в Сирії і Лівані члени КВІР перебували в цих країнах», – повідомив він. За словами генерала, Тегеран надає Дамаску фінансову підтримку і ділиться з ним розвідувальною інформацією. Якщо ж Сирія піддається «зовнішньої агресії», іранська влада готова надати їй і пряму військову допомогу, попередив генерал Джафарі [6].

28 серпня 2013 року Верховний лідер Ірану аятолла Алі Хаменеї видав наказ про евакуацію із Сирії 12000 бійців Корпусу вартів ісламської революції, що воюють на стороні урядових військ.

Біля берегів Сирії знаходиться військово-морське угруповання у складі чотирьох американських есмінців, озброєння яких складають 400 крилатих ракет. Відзначено активність на британській військовій базі, розташованій на Кіпрі. Грецькі джерела стверджують, що Вашингтон направив до Афін запит на використання двох військових об'єктів – бази Суда на Криті та аеродрому Каламата на півострові Пелопоннес. У розпорядженні США формується антиассадівське ударне угруповання – військові об'єкти Туреччини, про що заявила офіційно Анкара [7].

Література

1. Алиев С.М. История Ирана. XX век / С.М.Алиев. – М.: Ин-т востоковедения РАН: Крафт+, 2004. – 648 с.
2. Марсден П. Талибан. Война и религия в Афганистане / П. Марсден. – М.: ООО «Городец-издат», 2002. – 173с.
3. Спольников В.Н. Афганистан: исламская оппозиция. Истоки и цели. – М.: Наука, 1990. – 192 с.
4. Сажин В.И. Иран и проблемы Афганистана / И.В.Сажин. – [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.iimes.ru/rus/stat/2002/10-04-02.htm>
5. Фридман Дж. Сирия, Иран и баланс сил на Среднем Востоке / А. Роджерс / И.В.Сажин [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://hvylyya.org/analytics/geopolitics/sirija-iran-i-balans-sil-na-srednem-vostoke.html>
6. Максимов А. Стражи исламской революции помогают Дамаску / А.Максимов [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.webcitation.org/6HG7wu6SW>
7. Иранские командос покидают Сирию. [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://www.webcitation.org/6JeGBOuXz>

Майстренко В.М.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОГО КЛАСУ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ

У будь-якому суспільстві існує меншість, яка безпосередньо приймає політичні рішення, здійснює управління, відповідає за стан розвитку усього суспільства та реалізує владні кроки, які потім оцінює більшість. Ця меншість – політичний клас суспільства, представники якого володіють знаннями та вміннями для професійного управління складними соціальними, економічними та політичними процесами. Зокрема, політичний клас здійснює функції управління, політичного представництва інтересів великих суспільних верств, реалізації та узгодження потреб та вироблення політичного курсу держави, визначення мети та завдань суспільного розвитку, ухвалюють владні рішення та ін. Усі функції політичного класу реалізуються на наступних етапах їх